

Bilaga O5

Halvårsuppföljning av
lex Sarah år 2022

Bakgrund

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade i verksamhetsplan 2015 att förvaltningen ska sammanställa och redovisa arbetet med lex Sarah varje halvår. I denna bilaga till tertial 2 2022 redovisas rapporter, beslut och lärdomar som dragits i lex Sarah-arbetet.

Lex Sarah

De bestämmelser som reglerar vissa skyldigheter för anställda och de som bedriver verksamhet när det gäller missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden i verksamheten brukar benämnas som Lex Sarah.¹ Skyldigheterna enligt lex Sarah gäller kommunal och yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet samt vid Statens Institutionsstyrelse (SiS).

Lex Sarah är en del av det systematiska kvalitetsarbetet och ska leda till att verksamheten utvecklas och att missförhållanden rättas till samt att förhindra att liknande missförhållanden uppkommer igen. Lex Sarah finns till för att säkerställa att den enskilde får insatser av god kvalitet och skyddas från missförhållanden.

Lex Sarah innebär att:

- Anställda, med flera, genast ska rapportera missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden till den som bedriver verksamheten.
- Den som bedriver verksamheten ska utan dröjsmål utreda, dokumentera och avhjälpa eller undanröja missförhållandet eller den påtagliga risken för missförhållandet.
- Den som bedriver verksamheten ska, om missförhållandet eller den påtagliga risken för missförhållandet är allvarligt, snarast anmäla det till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).
- Den som tar emot rapporter (den som bedriver verksamheten) ska informera de som omfattas av rapporteringsskyldigheten om denna skyldighet.

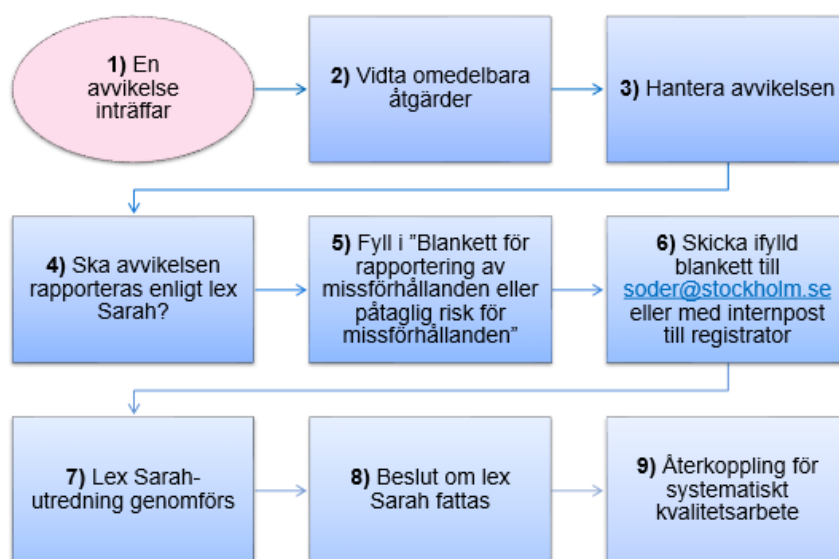
Yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska även:

- Informera berörd nämnd om de rapporter han eller hon har tagit emot.
- Informera berörd nämnd om att en anmälan har gjorts till IVO.

¹ Regleras i socialtjänstlag (2001:453), SoL, och lag om stöd och service för vissa funktionshindrade (1993:387), LSS.

Processer och rutiner för lex Sarah

Kommunfullmäktiges riktlinjer samt nämndens processer och rutiner ligger till grund för hur förvaltningen hanterar den lagstadgade skyldigheten att rapportera, utreda och anmäla enligt lex Sarah. Södermalms stadsdelsförvaltning har organiserat arbetet i ett lex Sarah-team med medlemmar från avdelningen för äldreomsorg och sociala avdelningen. Lex Sarah-teamet samordnas och leds av direktörens stab och kansli. Den övergripande processen för lex Sarah beskrivs nedan.² Rutiner finns kopplade till de olika processtegen.

Processteg 1-6 sker eller genomförs i verksamheten. Varje medarbetare har både skyldighet och rättighet att på egen hand rapportera även om ansvarig chef inte anser att avvikelsen eller missförhållandet ska rapporteras.

Lex Sarah-teamet ansvarar för processteg 7. Teamet genomför en objektiv och självständig utredning som skickas till avdelningschef på avdelningen för äldreomsorg respektive sociala avdelningen för delegationsbeslut (processteg 8). Utredningen innehåller vid behov åtgärdsförslag. Efter beslut ger lex Sarah-teamet återkoppling till verksamheten och eventuellt görs en anmälan till IVO (processteg 9). Delegationsbeslut anmäls till nämnd.

Kvalitetsprogrammet

Södermalms stadsdelsnämnds arbete med lex Sarah ligger väl i linje med stadens kvalitetsprogram. Medarbetare från olika avdelningar kan bidra aktivt i kvalitetsutvecklingen för att säkerställa

² Processen är en förenklad/förkortad version av process 7.1 i "Rutiner för lex Sarah" som beslutades av Södermalms SDN 2014 (dnr 79-2014-1.2.1)

rättssäkerhet, likställighet och kontinuitet. Tillsammans kan teamet verka för öppenhet samt byta erfarenheter och kunskap. Genom att fokusera på det systematiska kvalitetsarbetet kan planering, utförande, uppföljning, analys och åtgärder användas både i det strategiska lex Sarah-arbetet och praktiskt i verksamheterna. Genom att sträva mot en god intern dialog kan arbetet bli kvalitetsdrivande för flera avdelningar.

Intern kontroll

Lex Sarah är en del av nämndens internkontrollplan. Genom systematisk riskhantering kan missförhållanden som drabbar enskilda förebyggas, upptäckas och åtgärdas. Kvalitetsprogrammet lyfter intern kontroll som ett sätt att hålla fokus och säkra kvaliteten i arbetet.

Jämställdhetsanalys

Totalt har det rapporterats 28 lex Sarah under perioden varav 15 stycken avser kvinnor och tio avser män. Tre rapporter avser inte en enskild individ utan flera personer av olika kön. Tabellen nedan redogör för typ av missförhållande utredningarna kommit fram till

Typ	Kvinnor	Män
Missförhållande	3	5
Påtaglig risk för missförhållande	5	1
Allvarligt missförhållande	1	1
Påtaglig risk för allvarligt missförhållande	0	1
Inget missförhållande	3	1
Beslut ännu inte fattat	3	1

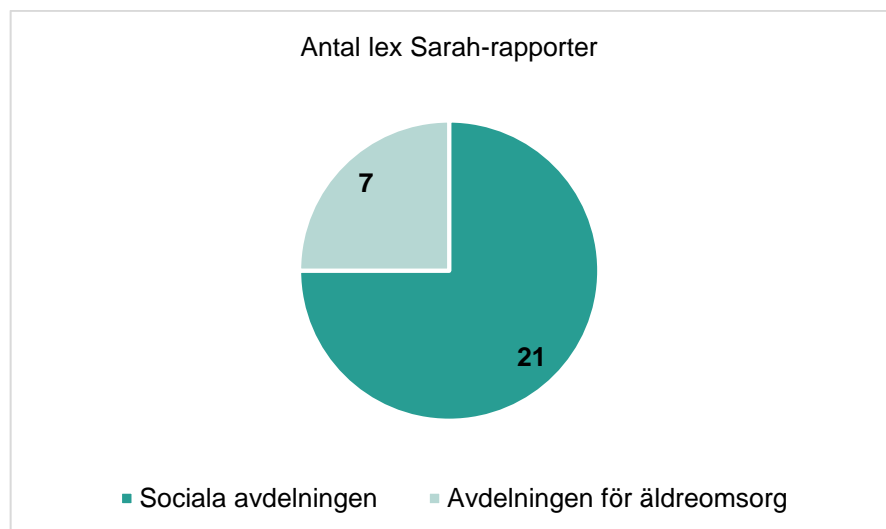
Det är svårt att dra slutsatser i en jämställdhetsanalys utifrån statistiken i denna halvårsuppföljning. Siffrorna visar dock att det rapporterats fler missförhållanden som rör kvinnor. Det blir viktigt att följa om missförhållanden rapporteras oftare om de drabbar kvinnor än män, om kvinnor oftare drabbas av missförhållanden eller om siffrorna i denna halvårsrapport en tillfällighet.

Rapporterade lex Sarah

Systematiskt kvalitetsarbete enligt lex Sarah ger brukarfokus

Södermalms stadsdelsförvaltning strävar efter en tillåtande avvikelsekultur. Medarbetare och chefer ska känna sig trygga att rapportera och ha tillräcklig kunskap för att kunna göra det. I arbetet med lex Sarah är det viktigt att understryka att det är händelsen som utreds och att ingen letar syndabockar. Att uppmärksamma missförhållanden och rapportera enligt lex Sarah är att värna den enskilde och bidra till god kvalitet.

Nedan redovisas antalet lex Sarah per avdelning. Redovisningen innehåller också en analys av de utredningar som genomförts och vilka beslut som fattats. Redovisningen avser rapporter som gjorts första halvåret, det vill säga 2022-01-01–2022-06-30.³ Fördelningen mellan äldreomsorgsavdelningen och sociala avdelningen framgår i diagrammet nedan.

Avdelningen för äldreomsorg

Avdelningen för äldreomsorg ansvarar för stöd och omsorg till äldre samt för biståndsbedömning för äldre, det vill säga utreder behovet av stöd och hjälp. All myndighetsutövning sker på stadsdelsförvaltningen. När den enskilde fått sitt beslut kan hen välja utförare. Det finns verksamheter som drivs av stadsdelsförvaltningen, på entreprenad och i enskild regi.

³ Beslut som fattats i lex Sarah-utredningar till och med den 15 augusti 2022 redovisas i denna halvårsuppföljning om lex Sarah-rapporten kommit in mellan 1 januari och 30 juni 2022.

Avdelningen för äldreomsorg har rapporterat fyra lex Sarah i egen regi varav samtliga avser hemtjänst. Extern regi har informerat nämnden om tre lex Sarah, även dessa avser hemtjänst.

Egen regi

Egen regi har rapporterat fyra lex Sarah för hemtjänst under första halvåret 2022. För att säkerställa att alla medarbetare har kunskap och möjlighet att uppmärksamma och rapportera enligt lex Sarah behöver förvaltningen säkerställa att processer och rutiner kring lex Sarah är väl förankrade på avdelningen för äldreomsorg. Förvaltningen har flera särskilda boenden för äldre (SÄBO) och dagverksamheter i egen regi. Det finns risk för viss underrapportering från äldreomsorgens egen-regi-verksamhet. Vidare har inga lex Sarah rapporterats från myndighetsenheten på avdelningen för äldreomsorg, även här finns risk för underrapportering.

De lex Sarah händelser som rapporterats inom äldreomsorgen har efter utredning resulterat i följande ställningstagande.

Händelsen bedömd som	Antal
Missförhållande	4
Påtaglig risk för missförhållande	0
Allvarligt missförhållande	0
Påtaglig risk för allvarligt missförhållande	0
Inget missförhållande	0
Beslut ännu inte fattat	0

Generella utvecklingsområden som identifierats i samband med lex Sarah-utredningar på avdelningen för äldreomsorg enheter är

- Introduktion av nya medarbetare och uppföljning av introduktionen
- Förankring av, och kunskap om, rutiner
- Säkerställa att rutiner är skriftliga, tydliga och tillgängliga för medarbetare.

Enskild regi

Förvaltningen har fått information om tre lex Sarah från enskild regi. Liksom för egen regi bedömer förvaltningen att det kan finnas viss underrapportering rörande lex Sarah.

Entreprenad

Lex Sarah finns med som en diskussionsfråga vid uppföljning av entreprenadverksamhet. Entreprenadverksamheterna har också

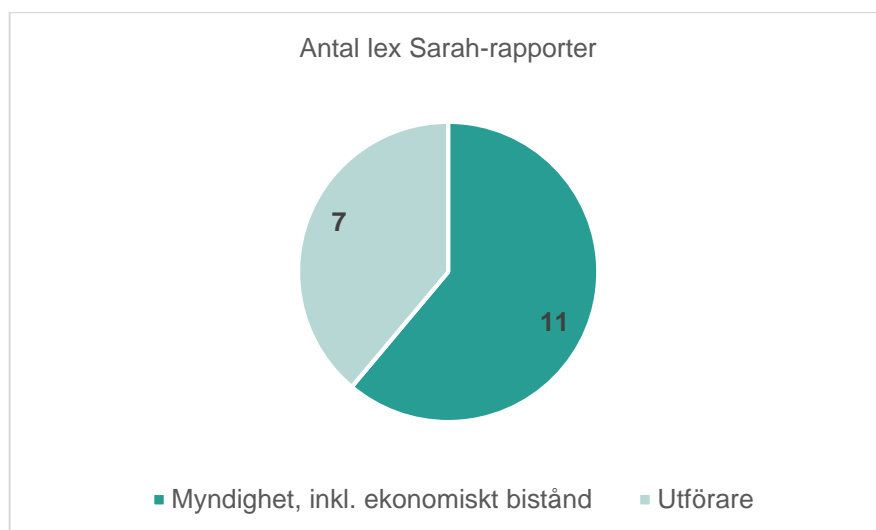
informationsskyldighet till beställande nämnd när det gäller lex Sarah.

Sociala avdelningen

Sociala avdelningen vänder sig till personer som behöver stöd och/eller skydd i utsatta livssituationer. Det kan vara barn och unga som riskerar att fara illa i sin hemmiljö, ungdomar med riskbeteende, personer som helt eller delvis saknar egen försörjning eller personer med beroendeproblematik. Avdelningen vänder sig också till personer som har en varaktig psykisk funktionsnedsättning och till personer med funktionsnedsättning som har behov av stöd och insatser.

Egen regi

Sociala avdelningens verksamheter i egen regi har rapporterat 18 lex Sarah. Fördelningen mellan utförarverksamhet och myndighetsutövning redovisas nedan.

Nedan redovisas vilken typ av verksamhet som rapporterat enligt lex Sarah, redovisningen följer inte exakta organisatoriska gränser i förvaltningen utan utgår från brukaren. Av redovisningen framgår att majoriteten av rapporter från egen regis utförarverksamhet rör insatser för personer med funktionsnedsättning eller personer som har socialpsykiatriinsatser. Familjehemsvård är en insats som hanteras av myndighet barn- och unga. Det kan eventuellt finnas viss underrapportering från utförare inom individ- och familjeomsorg (IFO) men det går ännu inte att dra sådana slutsatser.

Typ	Antal lex Sarah
Myndighetsutövning barn och unga	7
Myndighetsutövning ekonomiskt bistånd	2
Myndighetsutövning vuxna	2
LSS-insats	3
Socialpsykiatri	3
Familjehemsvård	1

De händelser som rapporterats inom sociala avdelningen har efter utredning resulterat i följande ställningstagande.

Händelsen bedömd som	Antal
Missförhållande	4
Påtaglig risk för missförhållande	5
Allvarligt missförhållande	2
Påtaglig risk för allvarligt missförhållande	1
Inget missförhållande	2
Beslut ännu inte fattat	4

Generella utvecklingsområden som identifierats i samband med lex Sarah-utredningar för sociala avdelningens enheter är

- Introduktion av nya medarbetare och uppföljning av introduktionen
- Förankring av rutiner hos samtliga medarbetare
- Samverkan mellan enheter.

Enskild regi

Förvaltningen har fått information om tre lex Sarah från enskild regi varav samtliga rör insatser enligt LSS. Ett av ärendena har anmälts till IVO då det rörde sig om ett allvarligt missförhållande.

Eftersom nämnden köper ett stort antal insatser enligt SoL finns risk för underrapportering. Det är socialförvaltningen som genomför stadsövergripande upphandlingar och förvaltningen kommer lyfta frågan om eventuell underrapportering i det stadsövergripande nätverket kring lex Sarah som social- och äldreförvaltningen samordnar.

Insattstyp	Antal lex Sarah
LSS bostad med särskild service	2
LSS daglig verksamhet	1

Entreprenad

Förvaltningen följer regelbundet upp upphandlad entreprenadverksamhet. Lex Sarah-rapportering är ett kriterium i

samband med avtalsuppföljningen inom kvalitetsområdet ”trygghet och säkerhet” som både Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR) identifierat. Entreprenadverksamheterna har informationsskyldighet till beställande nämnd när det gäller lex Sarah. Utifrån de uppföljningar som genomförts första halvåret 2022 bedömer förvaltningen att avsaknaden av rapporter kan bero på att bestämmelserna enligt lex Sarah inte är fullt ut förankrade i verksamheten.

Anmälan till Inspektionen för vård och omsorg

Om ett missförhållande varit allvarligt eller om det funnits en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande ska detta anmälas till IVO.

Södermalms stadsdelsnämnd har anmält två ärenden till IVO som avser lex Sarah-rapporter under perioden 2022-01-01–2022-06-30. Nämnden har även anmält ett ärende som rapporterats år 2021 och samtliga lex Sarah-utredningar från föregående år är därmed avslutade.

Typ	Antal
Allvarligt missförhållande	2
Påtaglig risk för allvarligt missförhållande	1

IVO har under perioden fram till den 19 augusti fattat beslut i ett av ärendena som rör påtaglig risk för allvarligt missförhållande. IVO beslutade att avsluta ärendet och inte vidta ytterligare åtgärder. IVO bedömer att nämnden fullgjort sin utrednings- och anmälningsskyldighet genom att ha:

- Vidtagit åtgärder för att utan dröjsmål avhjälpa eller undanröja missförhållandet,
- identifierat bakomliggande orsaker till det inträffade,
- vidtagit och planerat att vidta åtgärder för att förhindra att något liknande inträffar igen.